

Kyrkan utreder konkurrens

Många förvaltningar utför samma arbete som stenhuggerier – men slipper betala moms

Efter kritik från bland andra Sveriges Stenindustriförbund genomför nu Svenska Kyrkans arbetsgivarorganisation, SKAO, en enkätundersökning för att få svar på hur stor del av marknaden för gravsäkerhet som hamnar i kyrkans momsfria verksamhet.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

FLERA AV SVERIGES Stenindustriförbunds medlemmar som arbetar med gravvårdsverksamhet vittnar om att förvaltningarnas personal utför allt större andel av de arbeten som tidigare sköttes av privata aktörer. När kyrkans verksamhet dessutom är momsfri snedvrids konkurrensen, anser man.

– När vi har ett påslag på 25 procent på priset hämmas självklart både vår konkurrensförmåga och vår marginal, säger Magnus Berglund på Petterssons Stenhuggeri i Trollhättan.

Han sitter i förbundets gravvårdskommitté och är engagerad i samarbetsorganet Centrala Gravvårdskommitténs (CGK).

Frågan om kyrkans momsfrihet är inte ny. Redan 2011 anmälde Gravvårdsfirmornas Riksorganisation förhållandet till Konkurrensverket, som då valde att inte utreda vidare. Även Skattemyndigheten gjorde en bedömning, som i korta drag innebar att så länge den konkurrensutsatta verksamheten bara utgör en mindre del av kyrkans totala omsättning så behöver den inte beläggas med moms.

SEDAN DESS HAR mycket hänt inom kyrkans verksamhet. Inte minst har säkerheten kring gravvårdarna fått allt större betydelse, med ökade krav sedan en åttaårig flicka i Bollebygd år 2011 klämdes till döds under en gravsten som välte.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, bedömde några år efter olyckan att 2 procent av landets gravplatser skulle behöva åtgärdas av säkerhetsskäl, till en samhällskostnad i spannet 400–800 miljoner kronor. I dag anser Magnus Berglund att det var alldeles för lågt räknat.

– Jag skulle säga att det snarare handlar om det dubbla, runt 1,2–1,5 miljarder när allt arbete är genomfört, säger han.

Han grundar sin bedömning på en överslagsräkning där Sveriges 3 000 kyrkogårdar i snitt har 200 gravar som måste åtgärdas, till en kostnad på i cirka 2 500 kronor per gravvård.

– Min bedömning är att kyrkan i dag tar större delen av marknaden. Kyrkan är ju också i behov av nya intäkter när andra minskar, säger Magnus Berglund.

Enligt honom är ommontering av gravstenar bara en del av den snedvridna konkurrens som riskerar att förstärkas ytterligare. Den andra delen utgörs av de allt populärare askgravlundarna, som enligt honom är platser där kyrkan utför allt större del av arbetet i egen regi. Magnus Berglund beskriver förhållandet närmast som en monopolmarknad.

– Gravplatsen säljs med 25 års gravrätt och skötsel, ofta tillsammans med en liten sten och en metallplakett. Kyrkan har i många fall tagit sig ensamrätt att förse graven med någon form av markör.

Men det måste inte vara så, understryker han.

– Det finns förvaltningar som tillhandahåller askgravplatser utan gravsten, vilket ger stenhuggerier möjlighet att konkurrera.

SAMTIDIGT ÄR SVENSKA kyrkan en arbetsgivare. Ett ökat fokus på höjd säkerhet innebär rimligen en ökad arbetsbelastning för pastoraten, vilket indirekt även skulle avspegla kyrkans andel av de arbeten som utförs.

Men enligt Christer Pettersson, enhetschef för begravnings- och kyrkogårdsenheten på Svenska kyrkans arbetsgivarorga-

FOTO: PRIVAT

rensläget

nisation, SKAO, har säkerhetsarbetet inte inneburit några större avvikelser i bemanning. Det mesta har utförts med befintlig personal, vilket snarare skulle tyda på att privata aktörer utför merparten av säkerhetsjobben, menar han.

– När det har varit aktuellt med merjobb har man löst det genom ökade inslag av säsonganställda och timvikarier.

Christer Pettersson understryker att kyrkan debiterar enligt självkostnadsprincipen och inte tar ut några extra avgifter.

– Det ligger i uppdraget. Traditionellt har vi heller inte ägnat oss åt annat än gravskötsel och stentvätt, och även om det funnits enstaka undantag har man i praktiken hållit sig borta från till exempel förgyllningar och låtit andra sköta det.

Enligt rekommendationerna från Centrala Gravvårdskommittén, CGK, ska det finnas en tydlig skiljelinje mellan den som utför besiktningen och entreprenören, just för att motverka en sammanblandning av intressen.

– Min bild är att den principen efterlevs, även om det på mindre orter av naturliga skäl kan vara svårt att hitta ett lika stort urval av entreprenörer som i större samhällen. I slutänden verkar det i alla fall inte vara någon större spridning i prisbild och villkor för den enskilde, oavsett var man bor i landet. I sådana fall borde vi ha fått fler reaktioner.

PÅ FRÅGAN OM hur stor andel av driften den kommersiella delen kan tänkas stå för jämför Christer Pettersson med sin tid som kyrkogårdschef i Huddinge.

– Cirka 23 miljoner till den årliga driften kom från begravningsavgiften och runt 700 000 kronor kom från serviceavgifter, drygt 3 procent av verksamhetens omsättning, en relativt liten andel med andra ord.

Skillnaden mellan kyrkans moms fria verksamhet och den privata marknaden får större betydelse inom andra områden, betonar han.

– Till exempel inom friskoleverksamhet, dagis och vårdhem där kyrkan bedriver verksamhet som är mer omfattande.

Samtidigt tillstår Christer Pettersson att det finns ett behov av ett underlag som ger en bättre, samlad överblick av läget. Han berättar att SKAO ska skicka ut en enkät till församlingarna för att få en bild dels av mottagningen på de arbeten som utförts, dels av hur entreprenadfrågan har lösts.

– Det är bra för alla inblandade så vi slipper att argumentera utifrån antaganden. Det är inte minst viktigt att vi alla gör vad som är bäst för den enskilde gravrättsinnehavaren, säger han.

Kai Marklin, ordförande för Sveriges Stenindustriförbund, välkomnar initiativet:

– Vi vill såklart undvika en situation där vanliga företag trängs undan från arbeten på kyrkogårdar. ■

Christer Pettersson,
enhetschef, SKAO.

FOTO: BÖRJE SVENSSON

Kulturbyggnader

*Renovering och montering
av natursten på kyrkor slott
och gamla byggnader.*

**NÄRKE
STEN**

Narkesten.se